

TÁRCZA.

ÉVNEGYEDES JELENTÉS A MAGYAR NEMZ. MÚZEUM KONYVTÁRÁNAK ÁLLAPOTÁRÓL

1901 JÚLIUS 1-TŐL SZEPTEMBER 30-IKÁIG.

I.

A *nyomtatványi osztály* anyaga a lefolyt évnegyedben köteles példányokban 2441 db., ajándék útján 194 db., vétel útján 65 db., összesen 2700 nyomtatvánnyal gyarapodott. Ezenfelül köteles példány czímén beérkezett: alapszabály 149 db., falragasz 960 db., gyászjelentés 1251 db., hivatalos irat 171 db., másor 430 db., perirat 15 db., püspöki körlevél 86 db., színlap 1459 db., zárszámadás és egyleti jelentés 485 db., vegyes 595 db., összesen 5603 db. apró nyomtatvány.

Vételre fordítottatott 781 korona 34 fillér.

Ajándékaikkal a következők gyarapították a nyomtatványi osztály anyagát: a bécsi cs. kir. központi statisztikai bizottság (4 db.), a budapesti kereskedelmi és iparkamara, a budapesti m. kir. államrendőrség, Budapest székesfőváros statisztikai hivatala (4 db.), az esztergomi főegyházmegyei könyvtár, Fejérfatay László (92 db.), a Finnisch-ugrische Forschungen szerkesztősége Helsingforsból, Fischer Sámuel Miskolczi (2 db.), a m. kir. földmivelésügyi miniszterium (2 db.), Fraknoi Vilmos (2 db.), a frankfurti Rotschild-könyvtár (2 db.), az osztrák cs. kir. kereskedelmi miniszterium (2 db.), a m. kir. kereskedelmi miniszterium (3 db.), a képviselőházi iroda (8 db.), Leitgel Imre, a linzi Musaeum Francisco-Carolinum, a magyar kir. természettudományi társulat (4 db.), a Magyar Nemzeti Múzeum igazgatósága (26 db.), a magyarországi Kárpát-egyesület, Márki Sándor Kolozsvárról (2 db.), Michalek Manó Egerből (3 db.), Naményi Lajos, az ornithologiai központ, az országos törvénytár szerkesztősége,

a pozsonyi orvos-természettudományi egyesület, Réthy László (2 db.), Sándor Miklós Komáromból, Szalay Imre, Szeged város hatósága, Szilágy vármegye alispánja, Temesvár város hatósága, Varasdy L. Szegzárdon (3 db.), Walter Gyula Esztergomból (2 db.), a washingtoni Smithsonian Institution.

Nevezetesebb szerzemények: Spilenberger Samuel, Pestis Alexiacus. Lőcse, 1634. (30 koronáért). Serpilius Sabaunes, Pastorum Fraternitas. Lőcse, 1647. (30 koronáért). Laudatio funebris Dni Johannis Lang. Lőcse, 1647. (30 koronáért).

A könyvtár helyiségeiben 1474 egyén 3473 kötet nyomtatványt kölcsönzés útján pedig 475 egyén 694 kötetet használt.

A lefolyt negyedévben 937 munka osztályoztatott, a melyekről összesen 1102 czédula készült. Kötés alá készítettett 234 munka 287 kötetben. A köteles példányok átvételére berendezett helyiségbe 487 csomag érkezett; ugyaninnen 490 levél expediatott, a melyekből 76 reklamálás volt.

A köteles példányok átvételére szolgáló helyiség a nyár folyamán áttéttetett a földszint 28. száma alá, a hol tetemesen nagyobb, újonnan bebutorozott helyen, két egymásba nyíló teremben folyik ettől fogva az átvételnek nagy gondot és pontosságot igénylő munkája.

II.

A *kézirattár* gyarapodása 1 kézirat, 10 ugynevezett irodalmi adalék és 188 irodalmi levél. Az egész az Egressy Gábor-féle gyűjtemény kiegészítése, Egressy Ákostól 200 koronáért vásároltatott, s az Egressy-gyűjteménynek már a mult évnegyedben megszerzett részével együtt a kézirattár legbecsesebb újabb gyarapodásai közé sorolható. Mint ezt már a mult évnegyedről szóló jelentésben kiemeltük: Színészetünk és drámaidalmunk mult századi történetéhez valamint a szabadságharcz történetéhez is első rangú forrás, melyet nem mellőzhet senki, a ki ebben az irányban történeti tanulmányokat akar tenni.

A kézirattárban a lefolyt évnegyedben nagyobb szabású belső rendezési munkálatok folytak s feldolgoztatott az Egressy-gyűjtemény legnagyobb része is. 73 kutató fordult meg 441 kéziratot használva.

III.

A *hírlap-osztály* gyarapodása: a) Köteles példányokból, kimutatással, csomagokban: 83 hírlap 17,020 száma; egyes számokban 4820 szám; b) Ajándék 2 hírlap 152 száma. Nevezetesebb szerzemények: a »Székesfejérvár« 1878-ból és a »Protestáns Hetilap« 1880. évi folyama, mindkettő dr. Ballagi Aladár ajándéka.

A könyvtár helyiségében 470 olvasó 1169 kötetet, házon

kivül 11 olvasó 21 kötetet, összesen 481 olvasó 1190 kötetet használt.

Czéduláztatott 21 hirlap 21 évfolyama, átnézetett 85 hirlap 21,992 száma, kötés alá adatott 145 kötet hirlap.

A köteles példányok, melyek kimutatással (csomagokban) érkeztek be, a gyarapodási könyvbe irattak és a nyilvántartási lapokra vezettettek; ezeken kívül a számokban beérkezett hirlapok is összegezve hetenként beirattak, betürendbe osztályoztattak és elhelyeztettek.

A csomagküldeményekben hiányzó hirlapszámok azonnal reklamáltattak és ezek is följegyeztettek.

IV.

A *levéltári osztály* a lefolyt évnegyedben ajándék útján 2, vétel útján 283, csere útján 259, letétemény útján 1971 darab irattal gyarapodott.

Vételre fordítottatott 931 korona.

A törzsanyag gyarapodása között van 8 db. középkori oklevél, 525 db. újabbkori irat, 12 db. nemesi irat és 3 db. az 1848/49-iki szabadságharcra vonatkozó irat.

Ajándékaikkal Berzeviczy Albert v. b. titkos tanácsos, országgyűlési képviselő és Vécsey Tamás, a budapesti tud. egyetem rektora gyarapították a gyűjteményt.

Szerzeményeink között, mint nevezetesebb, a néhai Szilágyi Dezső atyjának hagyatékából származó gyűjtemény említendő fel; ebben Szilágyi Dezsőnek igen sok, atyjához intézett levele található, melyek a nagy politikus küzdelmes ifjúságára vetnek világot.

Czímeresleveleink és egyéb nemesi irataink gyűjteményének újabb gyarapodása a következő:

1. 1415 július 2. Konstancz. Zsigmond király címereslevele Bor Mihály részére.

2. 1437 július 24. Zsigmond király címereslevele Sándi György és társai részére. (Az orsz. levéltárban őrzött eredeti másolata, a színes címerkép másolatával.)

3. 1439 július 5. Albert király címereslevele Perneszi Péter részére. (Az ugyanott őrzött eredeti másolata, a színes címerkép másával.)

4. 1443 január 25. I. Ulászló címereslevele a Kulpi család részére. (Az ugyanott őrzött eredeti másolata, a színes címerkép másával.)

5. 1449 ápril 8. Hunyadi János címereslevele Félégyházi Adorján részére. (A Karakas Mihály biharvármegyei levéltárnok tulajdonában levő eredeti másolata, a címer színes másával.)

6. 1629 aug. 5. Bécs. II. Ferdinánd címereslevele Praosy András részére.

7. 1641 márczius 15. Regensburg. III. Ferdinánd címereslevele Szunyogh máskép Árvay Mátyás részére.

8. 1652 február 27. Bécs. III. Ferdinánd címereslevele a Khostl család részére.

9. 1668 január 17. Besztercze. Apafi Mihály címereslevele Lakatos Simon részére.

10. 1675 június 15. Bécs. I. Lipót címereslevele a Vitézy család részére.

11. 1787 október 6. Gömör- és Kis-Hont vármegyék nemesi bizonyítványa a Szegő család részére.

12. 1794. február 24. Szabolcs vármegye nemesi bizonyítványa a Szentpétery család részére.

Letéteményeink számát báró Liphay Frigyes gyarapította a kiskaludi Liphay család bárói és nemesi ágainak levéltárával, melylyel a Magyar Nemz. Múzeumban örök letétül elhelyezett családi levéltárak száma 53-ra emelkedett.

A lefolyt évnegyedben 53 kutató 2720 db. iratot és 2 pecsétlenyomatot használt. Kikölcsönöztetett 2 térítvényen 63 db. irat.

Az új szerzemények teljesen feldolgoztattak. Elkészült a Tunyogi-féle gyűjtemény lapszáma, mely gyűjtemény a törzsgyűjteménybe fog beolvasztatni. Megkezdetett a középkori oklevelek czédulázása, a megindítandó regesztázás előmunkálatául. Hasonló czédula-katalogus készítése folyik az 1848/49. évi kiáltványok nagy gyűjteményéről.

A letétemények közül befejeztetett a Szirmay család levéltárának törzsanyagának rendezése, (az újabb küldemények most vannak rendezés alatt). Rendeztetett és felállított a rendesi Bárány és a kiskaludi Liphay családok levéltára. Az előbbi a XVII. századból 85, a XVIII. századból 511, a XIX-ikből 599 darabot, 13 db. genealogiai feljegyzést és 3 levéltári lajstromot, összesen 1211 darabot foglal magában. Az utóbbi számadatait (a felállításnál megtartván az eredeti rendezési rendszert) a következőkben adjuk: Oklevelek (9 csomagban) 487 db., birtokügyi iratok (11 csomagban) 707 db., családtörténeti iratok (4 csomagban) 193 db., levelezések (6 csomagban) 584 db., összesen 1971 db. Folyamatban van továbbá a Melcer család levéltárának rendezése.

A levéltárnak a Magyar Nemz. Múzeum földszintjén levő helyiségei egy szobával bővültek, mely a többihez hasonló rendszerben lett a nyár folyamán bebutorozva. E szobában az 1848/49-iki szabadságharczra vonatkozó iratok törzsgyűjteménye s az azt kiegészítő Vörös Antal-féle gyűjtemény, az olasz legio iratai és a Dunyov-féle levelezés, valamint Kossuth Lajosnak

revideálás alatt álló iratai nyerneek elhelyezést. A már korábban adoptált földszinti helyiségek ily módon kizárólag a családi levéltárak elhelyezésére levén felhasználhatók, azokban a már eddig elhelyezett gróf Bethlen, Molcsiczky és gróf Eszterházy levéltárakon kívül újabban a gróf Bethlen család Marosvásárhelyről kapott második levéltára, a Rajky, Latinovics, báró Radák, Tihanyi és Liphay családok levéltárai lettek végleg felállítva.

ÜGYVITELI SZABÁLYZAT A BUDAPESTI EGYETEMI KÖNYVTÁR RÉSZÉRE.

(Közzétételik a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszternek 1901. évi 4524. sz. rendelete folytán.)

I.

A könyvtár célja.

1. §.

A könyvtárnak, mint az egyetemi oktatás és általános tudományos célok szogálatában álló intézetnek, célja és rendeltetése: figyelemmel kísérni az összes tudományok körében megjelenő irodalmi termékeket s azokból első sorban az egyetemen képviselt tudományszakok körébe esőket a rendelkezésre álló eszközökkel megszerezni, a multa nézve e terén tapasztalt hiányokat kiegészíteni s a könyvtár anyagát az egyetem és a közönség számára mennél használhatóbbá tenni.

II.

Könyvtári bizottság.

2. §.

A karok egy-egy megválasztott képviselőjéből, a ki tanács tag is lehet, és a könyvtár-igazgatóból, állandó könyvtári bizottság alakítatik, melynek elnöke a mindenkori prorektor. Ez évnegyedenként legalább egyszer, szükség esetén azonban többször is, ülést tart, melyre a meghívókat az elnök aláírásával a könyvtár-igazgató küldi szét.

Ez ülésre a könyvtár-igazgató jelentést tesz:

- a) a megelőző évnegyedi gyarapodásról;
- b) a vételekre és egyéb szükségletekre fordított összegekről;
- c) a könyvtári munkásságról és forgalomról.

Előterjeszti továbbá:

d) a felmerült óhajokat és kívánalmakat, kivált a személyzet-szaporításra és a javadalomra vonatkozó indokolt javaslatait; valamint nagyobb beszerzésekre, lényegesebb változtatásokra célzó tervezeit;